

עלון דברי חיים לפרשת חקת

"וישב העם בקדש ותמת שם מרים ולא היה מים לעדה" (כ', ב')
מדוע פתח הכתוב ב"עם", וסיים ב"עדה"?

חז"ל פירשו את ב' חלקי הפסוק "וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם" שהעם לא טיפל כראוי בקבורתה ובהספדה, אלא ישב באדישות, ולכן נענש בצמא.

אך אם כן קשה מדוע נענשו עימם גם אלו שטיפלו בקבורתה כראוי, המורמים מעם?

והתשובה היא, שהעם הוא כגוף א', וכשהרעים לוקים – מתייסרים עמם הטובים. כמשל הגמרא, שכאשר עוקרים עשבים שוטים נעקרים גם הטובים עמם.

וזהו שנאמר "וישב העם בקדש" העם הוא ההמון שחטא. אבל בחטאו "לא היה מים לעדה", אף לא למובחרים ולטובים!

האלשי"ך

"וירב העם עם משה" (כ', ג')

ויש לעמוד על דיוק הלשון הכתוב: "ויבואו בני ישראל כל העדה מדבר צין... ויקהלו על משה על אהרן וירב העם עם משה", פתח במשה ואהרן וסיים במשה לבדו?

אלא, שבאמת נתכוונו לריב עם משה ועם אהרן כאחד. אבל כשהגיעו אצלם, נתביישו מאהרן, לפי שהיה אוהב שלום ורודף שלום... כי יש אנשים שפשוט "לא שייך" לריב איתם... "בכדי לריב, צריכים שניים", אומר הפיתגוס ויעוין בתענית דף ז': אין עץ דולק יחידי, ופירש רש"י עץ א' אינו דולק, אלא ב' או ג' ביחד. וכל אדם שיש לו יריבים, גם אם הוא הצודק, הרי זו הוכחה שאין הוא "אהרן הכהן"...

רבי אברהם אזולאי זצ"ל

"ויבואו בני ישראל כל העדה מדבר צין... ויקהלו על משה על אהרן וירב העם עם משה" (כ', ג')

הנה דרכם של מחרחרי ריב שלא לשבת במנוחה אלא לבקש מחלוקת בכל מיני אמצעים ותחבולות. הם יושבים תמיד וחושבים איך להתנפל על הרב שלהם, על השמש, על הגבאי וכו'.

א' הדרכים שלהם היא כך: בשעה שהרב דורש ברבים ולפעמים יקרה שהוא נוגע בכבוד משהוא לפי דעתם,

הם מתאספים תיכף ואומרים איש לרעהו: שמעו נא אחים, לא על כבודנו אנו חסים, שחרף וגדף אותנו כא' הריקים. לא זה, לא איכפת לנו כלל. אנחנו התרגלנו כבר לחירופי ולגיזופי, ואיננו שמים לב לזה כלל, אבל על זה לא נעבור בשתיקה. השמעתם? איך הכלים בדבריו את פלוני "אחינו", איש שמעולם לא נגע אפילו בזבוב על הקיר?...

"עוכרי ישראל" אלו הם ה"ערב רב", מקנאים את קנאת כבודו של פלוני הצדיק כדי להצית אש המחלוקת על הרב... ונבאר שגם ה"ערב רב" של דור המדבר, יוצאי ירך מצרים, כבר ידעו את הסוד הזה...

"ויבואו בני ישראל" "ולא היה מים לעדה" – לעדה הקדושה לא היו מים, והם, העדה הקדושה לא עשו כל דבר, לא עלתה אפילו על דעתם לבוא בריב, אלא ויקהלו העם עם משה ועם אהרן, הערב

"ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום" (י"ט, ב')

רש"י הביא בשם המדרש, שהפרה האדומה מכפרת על חטא העגל. משל לבן שפחה שטינף טרקלין של מלך, אמרו: תבוא אימו ותקנח הטינוף. כך, תבוא פרה ותכפר על העגל.

ויש להבין מה היא "אימו" של חטא העגל, ומדוע אפר הפרה הוא המכפר על טומאת מת?

דרוש ארוך הקדיש לכך בעל העקידה, רבינו יצחק עראמה זצ"ל. ותמצית דבריו, שהצדיקים גם במותם קרויים חיים, ועיקרה של טומאת מת מחמת פגם המחשבה שבמוח המטמא את האדם. חטא העגל היה במעשה, ו"אימו" היתה המחשבה הפסולה.

ועל כן לוקחים את "אימו" הפרה, והיא תמימה, כי הנשמה כשלעצמה טהורה היא ובלא מום. ואין חטאיה אלא חיצוניים, כאדמימות שאינה אלא בשערות החיצוניות. וסיבתם, כי לא עלה עליה עול תורה ומצוות ויראת שמים! יעוין בדבריו הנפלאים.

בעל העקידה

"ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת" (י"ט, ו')

הבן איש חי עמד על שלשת המרכיבים המשמשים לטהרה, ועל הסדר בו נכתבו, וכך כתב:

הכהן, הוא הרב המבקש למשוך את לב תלמידו לתורה המשולה לעין, "עץ חיים היא למחזיקים בה". ועליו גם לדאוג לכך שתלמידו יהיה מוכתר בענווה שהיא תנאי לתורה, שעליה נאמר "לא בשמים היא" – לא תמצא במי שמגביה דעתו עד לשמים. ודברי תורה נמשלו למים, המניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך.

ורומת התורה, שבתחילה ימשכו את התלמיד בכבלי הכבוד וההתנשאות דוקא. בשבחים, ובפרסי הצטיינות. בבחינת "ארז" רם ונישא. רק לאחר מכן, כשיטעם טעמה של מתיקות התורה, יחנכוהו לענווה בהדרגה. בתחילה – לגובה האזוב, עד לשפלותה של תולעת...
הבן איש חי

"אדם כי ימות... יטמא" (י"ט, י"ד)

יש לבאר טעם למדוע אדם מישראל מטמא בפטירתו, יותר מגוי (שמטמא במגע, אבל לא באוהל) ויותר מבעלי חיים (שאינם מטמאים בטומאה כה חמורה כטומאת מת) – דווקא משום שנשמות ישראל חצובות מתחת לכסא הכבוד והן חלק אלוק ממעל, מתלכדים כוחות הטומאה ומבקשים להיטפל עליהם. אבל כל עוד האדם חי והנשמה שוכנת בקרבו במלוא עוזה ותוקפה, אין בכוחם להתקרב אל האדם. רק לאחר פטירתו כשהנשמה עולה למרום ונותר רק רושם מה, כידוע לבעלי הקבלה, מתנפלים הכוחות ההם עליו ונדבקים בו.

וממילא נלמד מה גדול וקדוש הוא אשם מישראל – כל אדם, אף הקטן והפחות שבישראל, אף הרשע והמושחת שבעם. שכל עוד הוא חי, נשמתו – המיוסרת בעוונותיו – עדיין כה קדושה, שאין לטומאה כל אפשרות ליקרב אליו!

רבי טוביה הלוי זצ"ל [מתלמידי הארז"ל]

רב, שהם נקראים "עם" – הם יצאו לריב עם משה, וכך אמרו לו: שמע נא, משה, לנו אין הדבר נוגע כלל איך אתה מתנהג עמנו, כי אנחנו הננו אנשים פשוטים, אחי המצרים אשר הרגת. "לו גוענו", הלאוי מתנו "בגוע אחינו", בשעה שמתו אחינו המצרים, בעד חיינו אנו איננו דואגים כלל, ולא בשבילנו אנחנו באים בריב איתך, אבל אנו דואגים "ולמה הבאתם את קהל ה'" למה הבאתם אל המדבר הזה למות בצבא, על שערוריה כזאת לא ניתן דומי לנו, מה לך ולצדיקים האלה שהבאת עליהם רעה כזאת, על זאת לא נשתוק.

מטה יהודה

"למות שם אנחנו ובעירנו" [כ, ד']

יש להבין, מה ראו בני ישראל בצמאונם למים, בעמדם בסכנת חיים עקב הפסקת מי באר מרים, לציין שגם המקנה, הצאן והבקר עלולים למות?

אלא, כך אמרו בני ישראל: אנו כשלעצמינו היינו מקבלים דין שמים באהבה. כנראה שחטאנו ואנו מקבלים בזאת את עונשינו. אבל "אם אדם חטא – בהמה מה חטאה", יש להמציא מים עבור המקנה. ובעבורם, נזכה גם אנו. ככתוב "אדם ובהמה תושיע ה" – אדם בזכות הבהמה...

רבי חיים ויטאל

"ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם" [ב, י"א]

יש לדקדק בדברי ה' יתברך אל משה, נאמר "והוצאת להם מים" ולא נמר "רבים". ועוד, שם נאמר "והשקית את העדה ואת בעירם", ואילו כאן הוסמכו "העדה ובעירם" זה לזה?

אלא יש לפרש, כי אילו זכו כלל ישראל לברכה בשלימות, לא היו צריכים "מים רבים", כי שלימות הברכה היא ב"איכות" ולא ב"כמות", כמו שפירשו חז"ל על הברכה "ואכלתם לחמכם לשבע" – אוכל קמעא ומתברך במעיו". וכן מצאנו במן שלא היה כל הבדל בין המרבה לממעט. אך כיון ששינה משה מצויו ה', זכו כלל ישראל רק לברכה ב"כמות", על כן יצאו "מים רבים".

ולפי זה מדוקדק היטב לשון הכתובים: בדיבור ה' למשה נאמר "והוצאת להם מים" ולא נזכר "רבים", כי כאמור אילו זכו לברכה בשלימות לא היו צריכים "מים רבים", כי המים היו מתרבים ב"איכות".

כמו כן הפריד ה' בין שתייתם לבין שתיית בהמתם באומרו "והשקית את העדה ואת בעירם". כיון שהם היו אמורים לזכות לברכה ב"איכות", דבר שלא שייך בהמתם. אך כאשר לא עשו כדבר ה', נאמר "ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם". היינו – הם כבהמתם זכו רק לברכה ב"כמות" והיו שווים בשתייהם.

המשך חכמה

"והשקית את העדה" [כ, ח']

בא וראה עד היכן מגעת אחריותו של רועה ישראל, מנהיג נאמן: לא די שישפק מים לעדה – אלא שיעמוד וישקה אותם!

רבי סולימאן אוחנה זצ"ל [מתלמידי האר"י הקדוש]

"על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון" [וי"א, כ"ז] ויש לפרש בדרך דרוש: "על כן יאמרו המושלים" – אלו המושלים ביצרים, "בואו חשבון" – נחשוב כיצד לנצח את היצר הרע. "תבנה

ותכונן" – כיצד נוכל לבנות את עצמנו? על ידי "עיר סיחון", התבוננות בהתעוררות היצר הרע עצמו. אין הוא בא ישירות, אלא מנסה לפתות ולהערים והולך סחור סחור.

אף אנו ננהג כן לטובה, נערים עליו ונשתמש בפיתויים כדי למשכינו לתורה ומצוותיה!

ויאמר אברהם

סיפור השבוע

פעם אחת שהה א' האדמור"ם זצ"ל בשבת פרי' שלח אצל א' הצדיקים, וכאשר נתכבד על ידי אותו צדיק לומר דברי תורה, מיאן בכך. אמר לו הצדיק: חובה מוטלת לומר תמיד דברי תורה, ולא דווקא כשיש לו טעם וסיבה על אמירתו.

שבועיים אחר כך בפר' חוקה, נודמן אותו אדמור"ר אצל צדיק אחר, וגם הוא כיבדו לדרוש לפני החסידים. גם הפעם סירב, באמרו שלא הכין עצמו לכך. אמר לו אותו צדיק: צריכין לומר תורה מבלי לחשוב ולהרהר מה לומר.

או אז נענה הצדיק ואמר: נראה להעמיס הנימוק ששמעתי עכשיו, והנימוק ששמעתי מפי צדיק אחר לפני שבועיים, על הפסוק "זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר" – שצויה ה' לאמר חוקת התורה בכל עת ועידן.

ופירש רש"י "לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר" דהיינו, לומר דברי תורה רק בשעה שיודעין "מה טעם יש בה" – הטעם שדוחף אותו לומר תורה, "לפיכך כתב בה חוקה" – שלא יאמר רק כשיש לו טעם ולא יחפש אחר סיבה, וגם "אין לך רשות להרהר אחריה" – לחשוב מראש מה לומר, אלא את אשר ישים אלקים בפיו אותו ידבר...

תקציר ההפטר – ישעיה ס"ז

בשבת ראש חודש מפטירין "כה אמר ה' השמים כסאיי" שכתוב בה "והיה מדי חדש בחדשו". הנביא מוכיח בשם ה' את בני דורו הרשעים על שמביאים זבחים לה' ועושים מעשים רעים, על זה אומר הקב"ה "השמים כסאיי" וכי אתם סבורים שהב

ית שבו אתם מביאים הזבחים יכיל אותי, אינו נכון כי אני צוותי לעשות הבית כדי שישראל יכוונו לבם למקום, וכיון שאתם עושים הרע ובאים לביתי, הפסדתם הכוונה ואין זה רצוני. קול יוצא מהיכל ה' ומקטר על פושעי ישראל, ולכן לעתיד לבא ה' ישלם לרשעים כגמולם.

הנביא מנחם את ישראל על זמן העתיד והמשיל הכתוב את ירושלים כאשה יולדת שכל בני הגולה יחזרו לירושלים [אומות העולם יביאו את בני הגולה לירושלים] והרי היא כאילו ילדתם כולם ביום א' בלי חבלי לידה. ה' יעשה דין ברשעים וישאיר כמה פליטים ויפורסם בקצוות תבל כדי שיפרסמו את כבוד ה', וכשישמעו אומות העולם נסים אלו, יביאו מנחות לה'. "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת שבשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'".

שבת שלום! מזל טוב!

ידיצא לאור לרגל התנוה

החתן המופלג יונתן לבית משפחת אביטן נ"י

עב"ג הכלה המהוללה אורלי לבית משפחת גלוסקא שתחי

שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בדורות ישרים ומבורכים: